

Sosiaalilautakunnan ja kaupungin yleisten töiden hallituksen annettua lausuntonsa asiasta päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin ehdotuksesta, ettei asia tätä nykyä aiheuttanut muuta toimenpidettä valtuuston puolelta kuin että kaupungin viranomaisia kehoitettaisiin, mikäli mahdollista, huomioon ottamaan lausutut toivomukset sekä kunnan omia että sen avustamia rakennusyhtiöitä suunniteltaessa.

Sähkövalaistuksen laittaminen Rantatorin kauppahalliin. Erinäisten Rantatorin kauppahallin hallikauppiaitten anomuksesta, jotka kauppiaat olivat ilmoittaneet suostuvansa, siinä tapauksessa että sähkövalaistus järjestettiin myymälöihin, hankkimaan ja pitämään kunnossa tarvittavat lamput ja virrankulutuksesta maksamaan 10 markkaa kuukaudessa, päätti²⁾ kaupunginvaltuusto mainitun kauppahallin sisävalaistuksen muutettavaksi kaasuvallaistuksesta sähkövalaistukseksi, siten järjestettynä, että, paitsi käytävien y. m. valaistusta, valaistusjohtoja laitettaisiin kaikkiin myymälöihin; tähän tarkoitukseen myönnettiin 20,500 markan määräraha, joka oli suoritettava etuantina kaupunginkassasta sekä merkittävä 1924 vuoden menosääntöön.

Erään Vallilassa olevan makasiinin myynti. Sittenkun Helsingin puutarvaosakeyhtiö oli anonut saada kaupungilta ostaa erään venäläisten sotilasviranomaisten vaatimuksesta vuonna 1916 suunniteltua istutusta varten varatulle, Vallilassa olevan Roineentien viereiselle alueelle rakennetun suurelaisen puisen makasiinirakennuksen, päätti³⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen ja rahatoimikamarin ehdotuksesta valtuuttaa kamarin 175,000 markan hinnasta myymään mainitun rakennuksen sekä ostajalle kymmenen vuoden ajaksi 5,000 markan vuosivuokrasta vuokraamaan sen 1,600 m²:n suuruisen alueen, jolla makasiini sijaitsi, minkä ohessa vuokraaja oikeutettiin, ellei kaupunki vuokra-ajan päätyttyä tarvinnut vuokra-alueita, silloin vahvistettavasta uudesta vuokramaksusta viisi vuotta tämän jälkeen käyttämään sitä.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Oulunkylän—Vikin—Hertonäsin rautatietä koskeva toimilupa. Rahatoimikamarin vuonna 1921⁴⁾ anottua valtioneuvostolta lupaa saada rakentaa Oulunkylän—Vikin—Hertonäsin rautatien, vaihtoehtoisesti Malmin—Vikin—Hertonäsin radan, oli valtioneuvosto erinäisin ehdoin elokuun 9 p:nä 1923⁵⁾ antamallaan päätöksellä myöntänyt anotun toimiluvan ensimmäinnettuihin linjoihin nähden, mutta viimeainittuihin nähden evännyt sen. Tämän johdosta ilmoitti rahatoimikamari kehoittaneensa kaupungin yleisten töiden hallitusta laatimaan yksityiskohtaisen ehdotuksen Oulunkylän—Vikin—Hertonäsin linjan suunnaksi y. m. toimilupakirjan 3 §:n määräysten mukaisesti sekä ryhtymään toimenpiteisiin samassa pykälässä mainittujen kokousten pitämiseksi, joissa asianomaisille maanomistajille oli varattava tilaisuus lausua mielensä asiasta. 4 §:ssä pakkolunastuskustannusten ja korvausvaatimusten vakuudeksi määrätty 150,000 markkaa oli kamari etuantina kaupungin kassasta tallettanut Uudenmaan läänin lääninrahastoon, ja oli mainittu rahamäärä kamarin mielestä merkittävä 1924 vuoden menosääntöön radan rakentamista varten todennäköisesti myönnettävän määrärahan erottamattomana osana.

¹⁾ Valt. pöytäk. 21. 2. 10 §. — ²⁾ S:n 13. 6. 18 §. — ³⁾ S:n 18. 4. 10 §. — ⁴⁾ Ks. 1921 vuod. kert. siv. 271. — ⁵⁾ Ks. kunn. asetuskok. siv. 81.

Samasta määrärahasta olisi myöskin suoritettava 7 §:ssä 800 markaksi määrätty palkkaus tarkastajalle, jonka tehtävänä olisi valvoa rautatien rakentamista ja käyttöä.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin 1924 vuoden menosääntöön merkitä 150,000 markan määrärahan puheenalaista rautatietä varten tarvittavan maan pakkolunastuskustannuksiin.

Sockenbackan—Otalammen rautatielinjaa koskeva suunnitelma. Senaatin kulkulaitostoimikunnan esityksestä oli kaupunginvaltuusto vuonna 1918 päättänyt ²⁾ että kaupungin yleisten töiden hallitukselle annettaisiin tehtäväksi toimituttaa Helsingin kaupungin ja Hangon—Hyvinkään radan välisen leveäraiteisen rautatielinjan koneellinen tutkimus, käsittäen vaihtoehdotukset Sockenbacka—Ojakkala, Fredriksperi—Otalampi sekä mahdollisesti kolmannen radan, sekä tähän tarkoitukseen antaa hallituksen käytettäväksi 100,000 markan määrärahan, minkä ohessa valtuusto oli jättänyt, sittenkun työ oli loppuun suoritettu, rahatoimikamarin tehtäväksi määrätä tarvittavan määrärahan lopullisen suuruuden sekä ryhtyä toimenpiteisiin valtion lupaaman avustuksen, joka oli puolet kustannuksista, saamiseksi. Tämän johdosta lähetti mainittu hallitus täydellisen ehdotuksen Sockenbackan ja Otalammen väliseksi rautatieradaksi, joka ehdotus käsitti tarpeelliset pürustukset, tutkimista valaisevan promemorian, kustannusarvion sekä erinäisiä taulukkoja. Se seikka, että hallitus oli tutkituttanut ainoastaan viimemainittua ratasuuntaa, oli osaksi johtunut siitä, että oli ollut mahdotonta sijoittaa Helsingin puoleista lähtökohtaa Sockenbackaa idemmäksi, ennenkuin oli tehty lopullinen ehdotus Fredriksperin ratapihan uudestirakennuttamiseksi, osaksi siitä, että oli melkoista edullisempaa sekä maanpintasuhhteisiin että radan pituuteen nähden yhdistää rata Hangon rataan Otalammen eikä Ojakkalan kohdalla. Tutkimuksesta johtuneet kustannukset olivat nousseet 55,321:15 markkaan, mistä kaupungin osalle tuli 27,660 markkaa. Edelleen huomautti hallitus, että rataa rakennettaessa suunnitelmaa olisi muutettava sikäli, että suurin nousu ei ylittänyt 10 % eikä pienin kaareutumissäde ollut 500 m:iä pienempi, koska radan jatko Porin radalle päin tulisi kulkemaan jokseenkin tasaista maata pitkin, missä mainitut vaatimukset vaikeuksitta voitaisiin täyttää sekä ottaen huomioon tällä radalla odotettavissa olevan vilkkaan paikallisliikenteen. Sittenkun rahatoimikamari oli yhtynyt hallituksen lausuntoon radan nousujen ja kaareutumissäteiden raja-arvoihin nähden ja samalla ilmoittanut valtiolta anoneensa valtion tutkimuskustannusten osuuden saamista, päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto lähettää suunnitelman kulkulaitosministeriöön.

Kutsu kokoukseen keskustelemaan Riihimäen—Jyväskylän—Haapajärven rautatietä koskevasta kysymyksestä. Jämsän kunnanvaltuutetut olivat anoneet, että kaupunginvaltuusto valitsisi edustajansa kaupungin puolesta ottamaan osaa Helsingissä pidettävään kokoukseen, jossa keskusteltaisiin Riihimäen—Jyväskylän—Haapajärven rautatien aikaansaamista koskevasta kysymyksestä, ja johon oli lähetetty kutsu 20 kunnalle.

Kaupunginvaltuusto päätti ⁴⁾ puolestaan valita yhden henkilön ⁵⁾ kaupunkia edustamaan puheenalaisessa kokouksessa ja sitäpaitsi valtuuttaa kulkulaitosvaliokuntansa edustuttamaan itseään yhdellä tai kahdella henkilöllä, minkä ohessa valtuusto kokouksesta olevien menojen suorittamiseksi myönsi yleisistä käyttövaroistaan 10,000 markan määrärahan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 17. 10. 7 §. — ²⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 35. — ³⁾ Valt. pöytäk. 7. 3. 5 §.
— ⁴⁾ S:n 12. 9. 22 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 165.

Katu- ja liikenteenjärjestely. Kaupunginvaltuustolle lähettämässään esityshehdotuksessa oli vt. von Frenckell ehdottanut ¹⁾, että asetettaisiin komitea valmistelemaan kysymyksiä katu- ja liikenteenjärjestelystä kaupunginalueella, jossa komiteassa olisi, paitsi kahdelle valtuutetulle, varattava tilaa yhdelle maistraatin, poliisimestarin, rahatoimikamarin, rakennuskonttorin, raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön, automobiiliklubin ja arkkitehtiiliiton edustajalle. Tähän valtuusto myöntyi ²⁾ ja valitsi ³⁾ puolestaan kaksi jäsentä komiteaan.

Komitea lähetti tämän jälkeen mietintönsä n:o 1 ⁴⁾, jossa komitea seikka-peräisesti perusteltuaan tarpeellisiksi havaitsemiensa töiden teettämistä, joiden suorittamista varten sen mielestä jo 1924 vuoden budjetissa olisi osoitettava varoja, ja oheen liittäen erinäisiä piirustuksia esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

kaupungin yleisten töiden hallitukselle antaa toimeksi suorittaa mietinnössä ehdotetut katu- ja liikenteenjärjestelyt sekä tähän tarkoitukseen myöntää seuraavat, kaupungin 1924 vuoden menosääntöön otettavat määrärahat: Hakaniementorin järjestelyitä varten 112,000 markkaa, Länt. Viertotien laajennustöiden aloittamista varten 500,000 markkaa, Ruotsalaisen teatterin ja Henrikinesplanadin välisen ajotien laajentamista y. m. varten 71,000 markkaa, Sauna- ja Vuorimiehenkadun kulmauksessa olevan ajotien laajentamista varten 43,200 markkaa, Saunakadun järjestelyitä varten 1,500 markkaa, Turun kasarmin pohjoispuolella olevan avoimen paikan järjestelyitä varten 33,000 markkaa, Kaisaniemen puiston itäisen portin kohdalla olevan avoimen paikan järjestelyitä varten 12,000 markkaa, Laivurikadun ajotien laajentamista varten Tehtaanpuiston kohdalla 5,300 markkaa sekä odotuskorokkeiden teettämistä ja muuttamista varten y. m. 40,700 markkaa;

sen lisäksi antaa hallituksen toimeksi sopiviin paikkoihin ajoteille kaupungissa asettaa n. s. reimareita (pieniä odotuskorokkeita) sekä tätä tarkoitusta varten myöntää 6,000 markan määrärahan, niinikään merkittäväksi seuraavan vuoden menosääntöön; sekä

antaa rahatoimikamarin toimeksi ryhtyä valtion kanssa neuvotteluihin erään valtion omistaman Vuorimiehenkadun tontin n:o 1 osan lunastamisesta kaupungille ja sen jälkeen tehdä valtuustolle esityksen asiassa.

Asiaa esiteltäessä päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto lähettää sen lausunnon saamiseksi rahatoimikamariin.

Katusillan teettäminen satamaradan poikki. Kaupungin yleisten töiden hallitus oli rahatoimikamariin lähettänyt rakennuskonttorin katu- ja viemäri-osaston laatiman suunnitelman katusillan teettämiseksi satamaradan poikki Arkadiakadun kohdalla. Suunnitelma käsitti kohtisuoraan mainittua katua vastaan rautabetonista tehdyn holvin, jonka jänneväli oli 11.7 m. ja leveys 42 m., ynnä kaksi kolmion muotoista raudoitettua betonilaattaa, jotka oli tarkoitettu ainoastaan jalkamiesliikennettä varten. Kun holvin leveys oli näin huomattava, kävi mahdolliseksi jatkaa Arkadiakatu sillan poikki suoraan suuntaan ja 20 m. leveänä, josta ajotien osalle tuli 12 m. ja kummankin käytävän osalle 4 m. Edelleen oli suunnitelman mukaan Arkadiakatu levitetty satamaradan itäpuolelta rakentamattomaan kortteliin n:o 198 1.50 m. Työstä olisi kustannuksia 900,000 markkaa. Hallitus esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi periaatteessa puheenalaisen sillan teetettäväksi sekä merkitsisi 1924 vuoden budjettiin tätä varten tarvittavan määrärahan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 18. 4. 26 §. — ²⁾ S:n 2. 5. 3 §. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 17. —

⁵⁾ Valt. pöytäk. 17. 10. 13 §.

Kun oli herätetty kysymys rautatieaseman länsi- ja eteläpuolella olevan kaupungin osan¹⁾ kaupunginasemakaavan muuttamisesta, tiedusteli rahatoimikamari hallitukselta, voitaisiinko puheenalainen siltarakennus teettää tästä muutoksesta riippumatta. Tähän hallitus vastasi, että siltasuunnitelma edellytti satamaradan pysyttämistä kaksiraiteisena ja nykyisen suuntaisena verraten pitkän ajan. Ellei Taivallahden satamasuunnitelmaa toteutettu, oli satamatoimikunnan käyttämä asiantuntija, majuri H. G. Thorulf pitänyt välttämättömänä oikaista satamarataa Länt. Viertotien—Ruoholahden väliltä, ja saisi satamarata siinä tapauksessa puheenalaisen sillan kohdalla neliraiteisen leveyden sekä nykyisestä hieman poikkeavan suunnan; nyt laadittu siltasuunnitelma ei siis käynyt yhteen Thorulfin ehdotuksen kanssa, mutta oli mahdollonta ratkaista, tulisiko se toteutettavaksi semmoisenaan ja mihin aikaan. Satamarata oli muutoin nykyisessä asemassaan valmiiksi rakennettu toista raidetta varten. Siltapaikan poikki käyvää liikennettä ei kuitenkaan käynyt estäminen, kunnes satamarata oli muutettu, vaan vaati sekä suunniteltu raitiotielinja että yhä vilkastuva katuliikenne siltasuunnitelman toteuttamista. Mitä tuli sillan vaikutukseen vastaiseen ympäristön järjestelyyn nähden huomautti hallitus, että aiottiin lähitulevaisuudessa julistaa kaupunginasemakaavakilpailu ehdotuksen saamiseksi mainitussa kohden, mutta että puheenalainen silta hyvin voitii sopeuttaa sellaiseen ehdotukseen.

Rahatoimikamari, joka yhtyi hallituksen esittämiin näkökohtiin, huomautti, että sillan lopullinen asema ja mitat olisi jätettävä uuden esityksen varaan, koska oli näyttänyt suotavalta tässä suhteessa antaa täysi vapaus mainitun kaupunginasemakaavakilpailun osanottajille.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti päätti²⁾ kaupunginvaltuusto: että mahdollisimman pian oli rakennettava katusilta satamaradan poikki Arkadiakadun suuntaan;

että 1924 vuoden budjettiin oli merkittävä tähän tarkoitukseen 900,000 markan siirtomääräraha; sekä

että sillan lopullinen rakennustavan, muodon ja aseman sekä työn aloittamisajan määrääminen oli jätettävä uuden esityksen varaan.

Kaupungin katujen kaisuutöiden säännöstely. Kirjelmässään³⁾ kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle vuodelta 1921 huomautti vesijohtolaitos erinäisistä epäkohdista uutis- ja korjaustöitä suoritettaessa yksityisissä, kaupungin katuihin sijoitetuissa viemärijohtoissa. Tällöin esiintyviin väärinkäytöksiin kuului osin kanavahautain avoinna pitäminen kauemmin kuin oli tarpeellista, osin puheenalaisen töiden siirtäminen sellaiseen aikaan, jolloin maa oli jäässä. Ensinmainitun laatuisten virheiden aikaansaadessa tarpeettomia liikenne-esteitä ja rasituksia ympäristölle, oli viimeksi mainitun laatuista väärinkäytöksistä usein seurauksena, että vauriota syntyi ennestään maassa oleville vesi-, kaasui- ja sähköjohtoille. Syynä epäkohtiin oli lopultakin se seikka, että yksityisten henkilöiden ja liikkeiden sallittiin riittävästä tarkastuksesta suorittaa tämänlaatuisia töitä, ja olisi vesijohtolaitoksen mielestä kaupungin rakennuskonttorin, paremman asiantilan aikaansaamiseksi, ainakin niillä paikoilla missä katuliikenne on suuri ja katuun laskettujen kaapelien ja johtojen vahingoittumisen vaara on tarjona, tontinomistajain kustannuksella teetettävä tonttien sekä vesi- että viemärijohtoja varten tarpeelliset kaupungin katujen maa- ja louhintatyöt ja myös tontin viemärijohto, jota-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 5. — ²⁾ Valt. pöytäk. 3. 10. 6 §. — ³⁾ Ks. valt. pain. asiakirj. n:o 15.

vastoin vesijohtolaitos, kuten aikaisemminkin, teettäisi vesijohdon, kaikki aikana, jolloin maa ei ole jäässä. Roudan aikana saisi ainoastaan poikkeustapauksissa ja kiireellisten korjausten teettämiseksi suorittaa mainitun laatuista töitä. Näiden epäkohtien poistamiseksi ehdotti vesijohtolaitos erinäisiä lisäyksiä 1920 vuoden kaupungin yksityisten laskujohtojen sekä taloihin ja tonteille rakennettavien johtojen teettämistä koskevaan ohjesääntöön.

Sittenkun yllämainittu hallitus oli yhtynyt tähän ehdotukseen, mutta kaupungin yleisten töiden hallitus sitävastoin oli ehdottanut sen evättäväksi, kehoitti rahatoimikamari viimeksi mainittua hallitusta vesijohtolaitoksen esityksen pohjalla laatimaan ja kamarille lähettämään ehdotuksen säännösteleviksi määräyksiksi vesi- ja viemärijohtoja varten tarvittavia katutöitä suoritettaessa. Tämän johdosta laati¹⁾ kaupungin yleisten töiden hallitus 1) ehdotuksen määräykseksi kaivuiden ja viemärijohtojen tekemisestä kaupungin katuihin, 2) ehdotuksen johtosäännöksi urakoitsijoille kaivuiden ja viemärijohtojen teettämistä varten kaupungin katuihin, 3) ehdotuksen kaupungin katuihin teetettävään kaivuiden ja viemärijohtojen suoritus- ja valvontataksaksi sekä 4) ehdotuksen määräykseksi ilmoitusvelvollisuudesta kaivuista tehtävissä kaupungin kaduissa. Näistä ehdotuksista antamassaan lausunnossa yhtyi kaupungin teknillisten laitosten hallitus vesijohtolaitoksen antamaan promemoriaan¹⁾, jossa laitos m. m. huomautti olevan sopivinta, koska sen aloite kaikkien puheenalaisten töiden pääasiallisesta keskittämisestä rakennuskonttoriin ei ollut saanut kaupungin yleisten töiden hallituksen kannatusta, luopua johtotöiden enemmästä säännöstelystä, jotka jo olivat kutakuinkin tyydyttävästi järjestetyt, ja ainoastaan säännöstellä kaivuutyöt. Samalla teknillisten laitosten hallitus puolsi vesijohtolaitoksen laatimaa ehdotusta kaupungin kaduissa suoritettavia kaivuutöitä koskevaksi ohjesäännöksi.

Sittenkun rahatoimikamari oli antanut lausuntonsa asiasta¹⁾ sekä maistraatti ja raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön johtokunta sen lisäksi olivat lausuneet mielensä siitä, päätti²⁾ kaupunginvaltuusto eräin muutoksin ja lisäksi hyväksyä sekä Uudenmaan läänin maaherran vahvistettavaksi lähettää vesijohtolaitoksen ehdotuksen kaupungin kaduissa suoritettavain kaivuiden ohjesäännöksi ja kaupungin yleisten töiden hallituksen ehdotuksen mainittujen kaivuiden suorittamis- ja valvontataksaksi sekä itse vahvistaa mainitun hallituksen ehdotuksen määräyksiksi ilmoitusvelvollisuudesta. Sen ohessa antoi valtuusto mainitun hallituksen toimeksi laatia ja vahvistaa johtosäännön kaupungin kaduissa teetettävien kaivuiden urakoitsijoille sekä ryhtyä muihin mainitun ohjesäännön voimaantumisen aiheuttamiin toimenpiteisiin.

II. Viertotien laajentaminen. Toukolan yhä taajemmaksi käyneen asutuksen tarpeiden tyydyttämiseksi oli rahatoimikamarissa herätetty kysymys tämän esikaupungin ja kaupungin keskiosien välisten kulkulaitosten parantamisesta, ja oli kamari tässä tarkoituksessa tiedustellut kaupungin yleisten töiden hallitukselta olisiko mahdollista pitentää It. Viertotiellä olevaa raitiotielinjaa Vanhaankaupunkiin tai ehdollisesti ainoastaan Arabian tehdasalueelle. Tämän johdosta laati rakennuskonttorin kaupungin asemakaavaosasto kaksi vaihtopuolista ehdotusta viertotien laajentamiseksi, joista toinen tarkoitti, että raide sijoitettaisiin ajotien keskikohdalle, toinen, että raitiotietä varten rakennettaisiin ajotien itäpuolelle erityinen pengser. Edellisen vaihtoehdotuksen

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 15. — ²⁾ Valt. pöytäk. 19. 12. 16 §; ks. Kunn. asetuskok. vuodelta 1924 siv. 29 ja 30 sekä Kunn. asetuskok. vuodelta 1923, siv. 95.

mukaan oli viertotien leveys 13 m., jälkimmäisen mukaan 14 m. Edellistä ehdotusta täydennettiin sittemmin Hermannin—Arabian tieosaa koskevalla yksityiskohtaisella suunnitelmalla, jonka mukaan ajotien leveys oli 11 m. ja käytävän 2 m. Viimeksi mainittu suunnitelma, joka sitäpaitsi tarkoitti tien oikomista ja tasoittamista, liittyi pääasiassa kaupungin asemakaavaosaston aikaisemmin laatimaan ehdotukseen puheenalaisen liikenneväylän vastaiseksi uudestijärjestämiseksi, kuitenkin lukuunottamatta Hermannin ja Toukolan kansakoulun välistä tieosaa, missä n. s. lentoparakit, jotka oli sisustettu asunnoiksi, toistaiseksi olivat esteenä tämän ehdotuksen toteuttamiselle. Viertotien laajentamisesta 13 m:n levyiseksi puheenalaisen yksityiskohtaisen suunnitelman mukaan oli Hermannin—Arabian osalta kustannuksia 1,150,000 markkaa ja Arabian—Vanhankaupungin osalta 780,000 markkaa. Kaupungin yleisten töiden hallitus yhtyi puolestaan edelliseen, yllämainitulla tavalla täydennettyyn vaihtoehdotukseen ja anoi, siihen nähden että hallituksen mielestä laajennus aluksi oli suoritettava ainoastaan Hermannin ja Toukolan eteläosan välisellä tieosalla, rahatoimikamarilta sensuuntaista toimenpidettä, että 500,000 markan määräraha tätä tarkoitusta varten merkitäisiin kaupungin 1924 vuoden menosääntöön.

Rahatoimikamarin mielestä hallituksen ehdotuksen toteuttamisesta olisi seurauksena raitiotien päätekohtan siirtyminen verraten harvaan asutulle alueelle, kappaleen matkaa Arabian vierelle syntyneestä asutuskeskuksesta. Kun suunnitellun raitiotielinjan pitennyksen päätarkoituksena oli mainitun asutuksen tarpeiden tyydyttäminen, oli viertotie kamarin mielestä laajennettava Arabiaan saakka. Kamari ehdotti senvuoksi, että kaupunginvaltuusto mainittuun menosääntöön merkitsisi 1,150,000 markan määrärahan It. Viertotien laajentamiseksi ja tasoittamiseksi Hermannin ja Arabian tehdasalueen väliltä.

Sosiaalilautakunnassa, jolta valmisteluvaliokunta oli vaatinut lausuntoa asiasta, oli sen yhteydessä otettu käsiteltäväksi kysymys, oliko Toukola vai Käpylä, jotka molemmat asutusalueet olivat kehittymässä, raitiotieverkkoa laajennettaessa pohjoiseen päin asetettava ensi sijalle. Kun lautakunta oli katsonut olevan tuossa suhteessa annettava ensisija Toukolalle, puolsi se rahatoimikamarin ehdotusta. Eriävän mielipiteen lausui kuitenkin lautakunnan jäsen vt. Harvia, joka raitiotieverkon laajennusohjelmassa asetti Käpylän ensi sijalle ja sen vuoksi ehdotti kamarin ehdotuksen evättäväksi.

Lähetettyään¹⁾ asian ensin budjettivaliokuntaan päätti²⁾ kaupunginvaltuusto budjettia käsitellessään evätä ehdotukset määrärahan myöntämisestä It. Viertotien laajentamiseksi.

Liikenneväylän uudelleen järjestely Fredrikserin aseman eteläpuolella olevan alikäytävän kohdalla. Sittenkun valtio pakkoluovutuksella oli hankkinut itselleen erinäisiä rautatielaitteiden laajentamista varten tarpeellisia alueita Helsingin—Fredrikserin rautatielinjan varrelta, oli rautatiehallinto suunnitellut toisen rautatiesillan rakentamista Nordenskiöldin lehtotien—Eläintarhantien liikenneväylän poikki, jonkinverran itäänpäin siellä ennestään olevasta rautatiesillasta, mikä samalla uudelleen rakennettaisiin. Tämän johdosta oli rakennuskonttori laatinut rautatiehallinnon hyväksymän ehdotuksen uusien siltujen alisten liikenneväylän uudelleen järjestelyksi, jonka mukaan Nordenskiöldin lehtotie rautatielinjan länsipuolella olisi 28 m. leveä ja sen siltain alinen

¹⁾ Valt. pöytäk. 12. 12. 12 §. — ²⁾ Sm 28. 12. 2 §.

jatko 20 m. Kaupungin yleisten töiden hallituksen ja rahatoimikamarin puolelta ehdotuksen hyväksymistä kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ sen.

Liikenneväylän teettäminen Helsinginkadulta Alppilan viereiseen rautatien ylikäytävään. Rautatiehallituksen ehdotettua rahatoimikamarille, ettei Alppilan tien varrella olevaa rautatien ylikäytävää enää pysytettäisi, ja kaupungin yleisten töiden hallituksen annettua tästä ehdotuksesta lausunnon, valmisteltiin puheenalaista asiaa Helsingin kaupungin ja rautatiehallituksen edustajain kokouksessa, jotka tällöin antoivat yhteisen lausunnon, jonka mainittu hallitus hyväksyi valtion ja kaupungin välisen sopimuksen pohjaksi.

Mainitussa lausunnossa huomautettiin, että Alppilan tiellä oleva ylikäytävä sekä kaupunginasemakaava- että rautatietekniseltä kannalta oli liikenteelle haitallinen ja yleisölle erittäin vaarallinen, minkä vuoksi sitä ei enää lisättäessä parhailaan Helsingin ja Fredriksperin rautatieraitteiden lukua olisi pysytettävä, vaan olisi Eläintarhantietä rautatien itäpuolella oleville alueille suuntautuvan liikenteen tarpeisiin Alppilan kohdalla järjestettävä uusi yhdystie, joka teetetäisiin pitkin rautatien itärajaa Helsinginkadun ja yllämainitun ylikäytävän väliin ja voitaisiin toimeenpanemalla tämä järjestely katsoa saavutetuksi tyydyttävä puheenalaisen liikenneväyläkysymyksen ratkaisu. Tämä yhdysväylä joutuisi kokonaan Helsingin kaupungin omistamalle alueelle ja omistaisi valtionrautatiet sen ja tulisi väylän, kun se oli tarkoitettu korvaamaan ainoastaan 6 m. leveän tien, edustajain enemmistön mielestä saada 9 m:n leveys, josta 3 m. sorattua sekä reunuskivillä ja ketokiviojalla varustettua jalkakäytävää sekä 6 m. vierrettyä ajotietä (yksi kokouksen osanottajista piti kuitenkin 4 m. leveää jalkakäytävää tarpeellisena), jossa tapauksessa Helsingin kaupunkia voitiin pitää velvollisena korvaamaan rautatiehallitukselle tästä johtuvat lisäkustannukset. Tie olisi teetetävä kutakuinkin vaakasuuoraan asentoon ylikäytävän kohdalla eikä Helsinginkatua päin oleva kaltevuus saisi ylittää 1:15, siihen lukematta tarpeellisia tasoituskaarteita. — Jalankävijöitä varten tarkoitettu tunneli, jonka alla oli rautatieraitelta vettä pois johtava rumpu puheenalaisen ylikäytävän kohdalla olisi toistaiseksi pysytettävä liikennöitävässä kunnossa ja siis pitennettävä parhailaan toimitettavassa rautatiepenkereen levityksessä pysyttämällä sen vapaa leveys ja korkeus suunniteltujen kahden henkilöjunaraiteen alla rautatiehallituksen kustannuksella, jolloin käytävä tunneli osittain tulisi teetetäväksi Helsingin kaupungin omistamalle alueelle.

Jos rautatiealuetta tältä kohdalta vastedes levitetäisiin ja uusia raiteita tulisi lisää, olisi kysymys käytävätunnelin ehdollisesta pitentämisestä otettava uudelleen harkittavaksi. Kaupungin vesijohtolaitoksen asiana olisi teettää kaikki ne työt, jotka käytävätunnelia teetetäessä olivat tarpeen sen viereisten vesijohtoputkien suojelemiseksi erinäisten rautatiehallituksen esittämien ehtojen mukaisesti, jotka ehdot m. m. sisälsivät, ettei rautatielle vesijohtotöistä saanut koitua minkäänlaisia kustannuksia.

Rahatoimikamarin ehdotuksesta päätti²⁾ kaupunginvaltuusto valtuuttaa kamarin yllämainitun lausunnon pohjalla tekemään tätä asiata koskevan sopimuksen rautatiehallituksen kanssa.

Bulevardikadulta pitkin Hietalahden- ja Vladimirinkatua kulkevan raitiotielinjan avaaminen liikenteelle. Rahatoimikamarin määrättyä kaupungin-insinööri G. Lindqvistin ja kanslianjohtaja J. W. Andersinin toimittamaan vastarakennetun Bulevardikadulta pitkin Hietalahden- ja Vladimirinkatua

¹⁾ Valt. pöytäk. 30. 5. 7 §. — ²⁾ S:n 28. 11. 4 §.

kulkevan yksiraiteisen raitiotien katselmuksen ja katselmusmiesten sittemmin antamassaan katselmuskirjassa ilmoitettua, ettei linjan rakentamista vastaan ollut mitään muistuttamista, oli kamari sallinut Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön heti avata mainitun linjan liikenteelle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾ kamarin toimenpiteen.

Katajanokansataman laajentaminen ja täydentäminen. Kaupungin yleisten töiden hallitus oli vuonna 1922 rahatoimikamarilta anonut, että rakennuskonttorin satamarakennusosastossa laadittu ehdotus. Katajanokansataman laajennukseksi esitettäisiin kaupunginvaltuustolle periaatteellisesti hyväksyttäväksi sekä että ensimmäistä rakennuskautta varten merkittäisiin kamarin 1923 vuoden budjettiehdotukseen 1,000,000 markan määräraha tasoitusta ja järjestelyraiteita sekä toinen 1,500,000 markan määräraha uutta tavaramakasiinimistöä varten. Kamari ei kuitenkaan ollut tähän anomukseen myöntynyt, kun kamari sitä ennen tahtoi saada rautatiehallituksen lausunnon raidelaitteita koskevasta ehdotuksesta; kumpaakaan määrärahaa ei sitten merkitty mainitun vuoden budjettiin.

Sittenkun rautatiehallitus antamassaan lausunnossa oli huomauttanut, että suunnitelma tosin pääasiassa oli tyydyttävä, mutta ettei satamaradan liikennekyky vastannut niin laajoja laitteita, minkä vuoksi suunnitelmaa olisi melkoisesti supistettava, ja Helsingin kaupungin kauppiaitten yhdistys oli rahatoimikamarilta anonut m. m., että perustettaisiin kappaletavaran vastaanottoasema Katajanokalle, jota anomusta satamahallitus oli puoltanut, antoi kaupungin yleisten töiden hallitus rakennuskonttorin satamarakennusosaston uudestaan laatia puheenalaisen suunnitelman, jolloin esitetyt seikka-peräiset muistutukset otettiin huomioon ja laitteiden laajuutta supistettiin. Hallitus lähetti sen jälkeen kamarin uudestilaaditun suunnitelman kustannusarvioineen ynnä laskelman, joka osoitti satamaradan eräin edellytyksin voivan tyydyttää lisäänntyneenkin liikenteen tarpeet. Suunnitelma käsitti Katajanokan asemapiirroksen, sataman ollessa täydellisesti rakennettu, ehdotuksen Rahapajarantaan tehtäväksi järjestelyratapihaksi, ehdotuksen hiilivarastopaikoiksi sekä ehdotuksen kortteliin n:o 150 rakennettavaksi tavaramakasiiniksi ynnä toimistohuoneistoksi sekä väliaikaiseksi raidejärjestelyksi ja sillaksi. Kustannukset oli laskettu 1,540,000 markaksi, hiililaiturin täyteen ja rautatieraiteineen 19,000,000 markaksi ja tavaramakasiinin 3,000,000 markaksi. Hallitus esitti, että suunnitelma periaatteellisesti hyväksyttäisiin yleishdotuksena Katajanokansataman laajentamiseksi ja täydentämiseksi sekä että kaupungin 1924 vuoden menosääntöön merkittäisiin siirtomäärärahoina 1,540,000 markkaa järjestelyratapihan uudestijärjestelyä, 2,000,000 markkaa hiilivarastopaikkain ja hiililaiturin järjestämistä sekä 2,200,000 markkaa makasiinia ja rautatietöimistöä varten kortteliin n:o 150. Kun järjestelyratapiha siten jo mainittuna vuonna olisi kokonaisuudessaan uudestaan järjestettävä, rakennettaisiin hiililaiturista ainoastaan 80—100 metrin pituinen, laiturin itäisimmässä päässä oleva osa ja tavaramakasiinista Lant. Satamakatu päin oleva osa 1,775 m²:n lattia-aloin ynnä toimistohuoneistot.

Rahatoimikamari, joka jo oli budjettiehdotukseensa merkinnyt kaksi ensinmainittua määrärahaa, puolsi kaupungin yleisten töiden hallituksen ehdotusta. Kamari esitti samalla, että kaikki määrärahat suoritettaisiin lainavaroista.

¹⁾ Valt, pöytäk. 3. 10. 7 §.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto periaatteessa yleisohdotuksena Katajanokansataman laajentamiseksi ja täydentämiseksi hyväksyä hallituksen suunnitelman sekä kaupungin 1924 vuoden menosääntöön merkitä 2,200,000 markan siirtomäärärahan kortteliin n:o 150 teetettävää kappaletavaramakasiinia ja rautatietoimistoa varten, mikä määräraha oli suoritettava lainavaroista, mutta muilta kohdin ottaa asian käsiteltäväksi budjetinjärjestelyn yhteydessä. Kun kysymys tällöin otettiin uudestaan käsiteltäväksi, päätti ²⁾ valtuusto mainittuun menosääntöön edelleen merkitä 1,540,000 markan siirtomäärärahan Katajanokan järjestelyratapihan uudestaan järjestämiseksi sekä toisen 1,000,000 markan suuruisen siirtomäärärahan hiilivarasto-paikkain ja hiililaiturin laittamiseksi sinne, molemmat suoritettaviksi lainavaroista.

Länsisataman töiden ohjelman muutos. Kirjelmässään rakennuskonttorille oli valtionrautateiden viidennen ratajakson ratainsinööri pyytänyt ilmoitusta, milloin kaupunki voi rakentaa eräät rautatiehallinnon vaatimat vaihderaitteet Länsisatamaan sekä voitiinko radan nousua Ruoholahdenkadulta Jätkäsaarelle pienentää. Niinpä olisi Lastaajankadulle rakennettava tällä kadulla olevien raiteiden yhdysraide sekä Hietasaarenkadulla oleva järjestelyraide vaihteiden avulla yhdistettävä samalla kadulla olevaan vajaraiteeseen. Mitä taas tuli radan nousuun Ruoholahdenkadun ja Jätkäsaaren välisellä kannaksella, huomautettiin rautatiehallinnon puolelta, että se teki vaihdetyöt huomattavasti kalliimmiksi.

Tämän johdosta huomautti kaupungin yleisten töiden hallitus, että ehdotettu Hietasaarenkadun raide oli merkitty vuoden työohjelmaan; Lastaajankadun raide oli sitävästoin siitä poistettu, koska hallituksen mielestä kadun eteläpuolella olevaa raidetta voitiin tilapäisesti käyttää liikenne-raitena. Kun rautatieviranomaiset kuitenkin olivat vaatineet radan rakentamista, oli se hallituksen mielestä jo kesällä tehtävä. Tämän kustannukset olisivat 280,000 markkaa. Kysymystä noususuhteiden parantamisesta Ruoholahdenkadun ja Jätkäsaaren välisellä ylikäytävällä olisi sitävästoin perinpohjaisesti valmistettava, ennenkuin tuossa suhteessa ryhdyttiin mihinkään toimenpiteisiin. Jos kaupunginvaltuusto hyväksyi edellä mainitun järjestelyn, oli välttämätöntä vastaavassa määrässä rajoittaa Länsisataman töitä, jotka oli aiottu kustantaa vuoden määrärahadista. Hallituksen mielestä voitiin tuollainen rajoitus tehdä Saukkorantasillan rakentamiseen nähden, mikä työ budjetinperustelun mukaan oli aiottu suoritettavaksi 3,740,000 markan kustannuksia vastaavassa määrässä. Tämä työ oli, kuten raidetyökin, suoritettava kesällä, joten työohjelman muutos tässä suhteessa ei vaikuttaisi työttömyyssuhteisiin.

Rahatoimikamari oli, kun budjetinperustelussa mainituista töistä ei voinut pitää kaupunginvaltuuston suoritettavaksi määrääminä ja kun lisäksi koko työohjelma, sittenkun alkujaan ehdotettua määrärahaa budjetinkäsittelyssä oli vähennetty yhdellä miljoonalla, oli muutettava, katsonut, ettei kysymyksessä oleva ohjelman muutos vaatinut valtuuston hyväksymistä, vaan ilmoitti ³⁾ kamari, omasta puolestaan hyväksytyään toimenpiteen, asiasta valtuustolle.

Länsisataman töiden jatkaminen. Kun erinäiset Länsisataman työt, eritoten 250 m. pitkän Saukkorannan valmiiksi rakentaminen olivat erittäin kiireellisiä, koska osa hiilenpurkauksia olisi siirrettävä mainitulle rantasillalle Katajanokalta ja rantasilta avattava liikenteelle kesällä 1924, oli kaupungin yleisten töiden

¹⁾ Valt. pöytäk. 19. 12. 9 §. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 128. — ³⁾ Valt. pöytäk. 2. 5. 10 §.

hallitus anonut että se valtuutettaisiin vuonna 1923 tähän tarkoitukseen etukäteen käyttämään korkeintaan 50,000 markan määrän Länsisataman töiden jatkamista varten vuoden 1924 menosääntöön otettavasta määrärahasta. Kun rahatoimikamarikin oli pitänyt suotavana, ettei puheenalaisia töitä keskeyttäisi, oli kamari oikeuttanut hallituksen jatkamaan töitä ja suorittamaan niiden kustannukset etuannilla kaupunginkassasta. Kamarin esityksestä päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto hyväksyä nämä toimenpiteet ja tähän tarkoitukseen etuannina kaupunginkassasta osoittaa 500,000 markan määrärahan, mikä määrä oli merkittävä 1924 vuoden menosääntöön.

Kaupungin satama-alueiden aitaaminen. Huomauttaen, että kaupungin satama-alueilla vallitsi eräänlainen epävarmuuden tila sen johdosta että asiattomat henkilöt saivat siellä liikkua, sekä että laitureilla ja tavarakatoksissa olleita tavaroita oli hävinnyt syyllisten joutumatta kiinni, oli tullihallitus pyytänyt kaupunginvaltuustoa ryhtymään toimenpiteisiin mainittujen alueiden aitaamiseksi. Satamahallituksen ja rahatoimikamarin ehdotettua esityksen evättäväksi, päätti²⁾ valtuusto antaa asian tätä nykyä raueta.

Määräraha Sörnäsän sataman laajennustöitä varten. Erinäisten puutavaroitominimien tehtyä satamahallitukselle valituksen Sörnäsän sataman raidelaitteissa vallitsevien puutteellisuuksien johdosta ja samalla anottua sikäläisen n. s. vanhan laiturin pitentämistä, oli hallitus kaupunginvaltuustolle esittänyt, että uusien raidelaitteiden teettämistä varten mainitulle laiturille myönnettäisiin 250,000 markkaa ja saman laiturin pitentämistä varten 15 m:llä 50,000 markkaa. Rautatiehallituksen sen jälkeen annettua lausuntonsa tehdyn anomuksen johdosta ehdotetuista raideverkon töistä ja kaupungin yleisten töiden hallituksen anottua rahatoimikamarilta valtuutta heti panettaa työt käyntiin, oli kamari antanut luvan siihen. Valtuusto päätti³⁾ hyväksyä kamarin toimenpiteen ja käyttövaroistaan yleisiä töitä varten osoittaa tarvittavan 300,000 markan määrärahan.

Lisämäärärahoja tilapäisiä purkaus- ja venelaitureita y. m. varten. Kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä osoitti⁴⁾ kaupunginvaltuusto 20,000 markan lisäyksen tilapäisten purkaus- ja venelaiturien määrärahaan sekä 15,000 markan lisäyksen määrärahaan rantaverhousta varten, jotka oli suoritettava vuoden tilierotuksesta. Myöhemmin myönnettiin⁵⁾ vielä 20,000 markan lisäys viimemainittuun määrärahaan ja 30,000 markan lisäys määrärahaan erinäisiä rantasiltain korjauksia varten, niinikään vuoden tilierotuksesta.

Kioskeissa ja niihin verrattavissa myyntipaikoissa harjoitetun kaupan järjestely. Rahatoimikamarin vuonna 1922 ehdotettua, että Kaupunginvaltuusto määräisi, että myynti yksityisten tonteilla sijaitsevilla kioskeissa ja muissa niihin verrattavissa myyntipaikoissa oli lopetettava samaan aikaan kuin muissa myymälöissä, jotavastoin kauppa kaupungin maalla sijaitsevilla myyntipaikoilla saisi toistaiseksi jatkua samoina aikoina kuin aikaisemmin, oli valtuusto s. v. päättänyt⁶⁾ palauttaa asian kamariin lisäselvityksen saamiseksi asiasta.

Tämän johdosta antoi rahatoimikamari, joka oli hankkinut yleisten töiden hallituksen, terveydenhoitolautakunnan, rakennustarkastajan ja maistraatin lausunnon sekä antanut asian valmisteltavaksi asettamalleen komitealle, uuden lausunnon asiasta⁷⁾. Siinä esitti kamari mainitun komitean ehdotuksen⁷⁾ mukaisesti:

¹⁾ Valt. pöytäk. 14. 11. 14 §. — ²⁾ S:n 16. 5. 6 §. — ³⁾ S:n 21. 3. 17 §. — ⁴⁾ S:n 14. 11. 15 §. — ⁵⁾ S:n 19. 12. 14 §. — ⁶⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 144. — ⁷⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 11.

että myynti yksityisten tonteilla sijaitsevilla kioskeissa, sekä muissa niihin verrattavissa myyntipaikoissa oli sallittava ainoastaan samana aikana kuin myymälöistä kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloista annetun lain 2 §:ssä on vahvistettu;

että työpaikkojen läheisyyteen erityisen luvan nojalla sijoitettuja myyntipaikkoja saatiin pitää auki niin kauan kuin työ kesti työmaalla, jonka tarpeita varten se oli aiottu, ja että elävienkuvienteatterihuoneistoissa olevia myyntipaikkoja saatiin pitää auki ainoastaan näytäntöjen aikana; sekä

että kaupunginvaltuusto pyytäisi maistraattia kiireellisesti ryhtymään toimenpiteisiin ilman asianomaisesti vahvistettuja piirustuksia taikka muuten vastoin voimassa olevan rakennusjärjestyksen tai terveydenhoitojärjestyksen määräyksiä rakennettujen kioskien sulkemiseksi ja poistamiseksi sekä kaupustelun estämiseksi porttikäytävissä ja pihamailla, sekä myös ankaran tarkastuksen järjestämiseksi vastedes mahdollisesti myönnettäviin kioskeihin nähden.

Kaupunginvaltuustolle jättämässään kirjoituksessa anoivat ¹⁾ yksityisten maalla toimivien kioskikauppiaiden kokouksen valtuutetut tämän johdosta, että rahatoimikamarin esitys evättäisiin ja että kioskikauppaa sallittaisiin ainakin klo 9:ään illalla.

Asiaa esiteltäessä päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto:

että elintarpeitten, virvoitusjuomien, tupakan ja sanomalehtien myynti kioskeissa ja niihin verrattavissa kiinteissä myyntipaikoissa oli, mikäli ei alempana muuten säädetty, sallittava arkipäivinä klo 8:sta a. p. klo 6:een i. p., lauantaisin ja juhla-aattoina kuitenkin vain klo 5:een i. p.;

että kaupungin maalle rakennetuissa vesikioskeissa huhtikuun 15 p:n ja lokakuun 15 p:n välisenä aikana rahatoimikamarin luvalla saadaan myydä virvoitusjuomia, makeisia, hedelmiä, leivoksia, tupakkaa ja sanomalehtiä klo 7:stä a. p. klo 10:een i. p. sekä arki- että pyhäpäivinä;

että jäätelön ja virvoitusjuomien myyntiin nähden vaunuista, jota harjoitetaan rahatoimikamarin luvalla, oli voimassa, mitä 2 kohdassa oli säädetty vesikioskeissa harjoitettavasta kaupasta;

että työpaikkojen läheisyyteen erityisen luvan nojalla sijoitettuja myyntikojuja sai pitää auki niin kauan kuin työ kesti työmaalla; sekä

että edellä olevat päätökset astuivat voimaan syyskuun 1 p:nä 1923.

Tämän yhteydessä päätti ²⁾ valtuusto lisäksi pyytää maistraattia ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin ilman asianomaisesti vahvistettuja piirustuksia taikka muuten vastoin voimassa olevan rakennusjärjestyksen tai terveydenhoitojärjestyksen määräyksiä rakennettujen kioskien sulkemiseksi ja poistamiseksi, sekä ankaran tarkastuksen järjestämiseksi vastedes mahdollisesti perustettaviksi sallittaviin kioskeihin nähden, samoin kuin kehoittaa rahatoimikamaria jouduttamaan ehdotuksen laatimista kaupantekoa toreilla, kaduilla ja teillä sekä satamissa ja muilla yleisillä paikoilla koskeviksi järjestyssäännöiksi, jotka kamari aikaisemmin ³⁾ oli valtuustolta saanut tehtäväksi laatia.

Sittenkun erinäiset yksityisten maalla olevain kioskien omistajat olivat tämän jälkeen anoneet Uudenmaan läänin maaherralta kaupunginvaltuuston yllämainitun päätöksen kumoamista ja asian palauttamista kaupunginvaltuustolle siinä tarkoituksessa, että yksityisten maalle teetetyt kioskit saisi pitää avoinna ainakin klo 9:ään i. p. sunnuntaisinkin, erittäinkin keväällä ja

¹⁾ Valt. pöytäk. 2. 5. 9 §. — ²⁾ S:n 30. 5. 3 §. — ³⁾ Ks. 1920 vuod. kert. siv. 167.

kesällä sekä osan syksyä, vaati maaherra kaupunginvaltuustolta selitystä asiassa, ja päätti ¹⁾ valtuusto siinä huomauttaa, ettei se ollut havainnut valittajain mitenkään osoittaneen, että valtuuston päätös olisi lainvastainen tai loukkaisi valittajain oikeutta, minkä vuoksi valitus valtuuston mielestä olisi hyljättävä. Syyskuun 4 p:nä antamallaan päätöksellä hylkäsi maaherra mainitun valituksen, mutta määräsi sen ohessa, että kaupunginvaltuuston tätä asiaa koskeva päätös tuli voimaan vasta lokakuun 15 p:nä 1923. Tämän päätti ²⁾ valtuusto ilmoittaa rahatoimikamarille ja terveydenhoitolautakunnalle.

Tästä maaherran päätöksestä valittivat kioskikauppiaat vielä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka marraskuun 1 p:nä antamallaan päätöksellä ilmoitti, ettei se ollut ottanut tutkittavakseen, mitä valittajat edellämainitun kioskikauppiaitten kokouksen valtuuttamina olivat esiintuoneet muutoksen saamiseksi maaherran päätökseen, koska mainitulla kokouksella ei ollut valitusoikeutta asiassa, mutta muutoin, eli mikäli koski valittajain omasta puolestaan tekemää valitusta, oli sitä tutkinut, mutta havainnut, etteivät valittajat olleet esiintuoneet päteviä syitä valituksenalaisen maaherran päätöksen muuttamiseksi, jonka varaan asia niinollen jäi.

Tämän johdosta päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto maistraatilta anoa, että maistraatti, mikäli koski yksityisten maalla kauppaansa harjoittavia kioskikauppiaita, ryhtyisi tarpeellisiin toimenpiteisiin valtuuston kioskikauppaa koskevan päätöksen voimaan saattamiseksi, minkä ohessa rahatoimikamaria kehoitettiin ryhtymään muihin tarpeellisiin täytäntöönpanotoimenpiteisiin asiassa.

Rihkamatavarakaupan harjoittaminen Kauppatorilla. Erinäiset Kauppatorin rihkamatavarakauppiaat olivat, sittenkun rahatoimikamari oli sanonut irti heidän myyntipaikkansa, kaupunginvaltuustolta anoneet kamarin päätöksen kumoamista. Kamarin asiasta antaman lausunnon mukaisesti valtuusto epäsi ⁴⁾ tämän esityksen.

Lihan ja muiden tärkeiden elintarpeiden kaupan järjestäminen sekä paikan varaaminen Töölön kauppahallirakennukselle. Kaupunginvaltuuston asettama komitea oli vuonna 1922 antamassaan mietinnössä ⁵⁾ esittänyt, että valtuusto päättäisi:

1) Viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin Töölön suunnitellun vähittäiskaupahallin rakennuttamiseksi rautatieraitteen vierelle ja elintarpeiden vastaanotto- ja tarkastusaseman yhteyteen sekä siten, että se vastedes voitaisiin rakentaa halliksi myös tukkukaupan ja viennin tarpeisiin;

2) selvittää kaupungineläinlääkärin sekä tori- ja kauppahallivalvojan johtosääntöjä sikäli, että he voivat toimittaa yhtäjaksoista elintarvekaupan valvontaa ja tarkastusta; sekä

3) aikaisemman päätöksensä ⁶⁾ mukaisesti lakkauttaa lihan ja lihatavarain kaupan kesäkuun 1 p:stä 1923, jos ehdotettu halli sitä ennen oli valmistunut.

Yllämainitun kauppahallin paikaksi oli komitea sen ohessa ehdottanut korttelia n:o 198 tai jotakin muuta tonttia rautatien tavara-aseman alueelta.

Kaupunginvaltuuston lähetettyä ⁷⁾ mietinnön rahatoimikamariin vaati kamari, joka käsitteli kysymyksen valtuuston vuonna 1922 pöydälle paneman ⁸⁾ tonttipaikan varaamista Töölön kauppahallirakennukselle koskevan

¹⁾ Valt. pöytäk. 22. 8. 6. §. — ²⁾ S:n 3. 10. 4 §. — ³⁾ S:n 19. 12. 4 §. — ⁴⁾ S:n 12. 12. 41 §. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 17 vuodelta 1922. — ⁶⁾ Ks. 1921 vuod. kert. siv. 182. — ⁷⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 144. — ⁸⁾ S:n siv. 10.

asian yhteydessä, ensin pyytää lausuntoa näistä asioista terveydenhoitolautakunnalta ja kaupungin yleisten töiden hallitukselta. — Terveydenhoitolautakunta yhtyi lausunnossaan komitean ensimmäiseen ja toiseen ponteen, mutta ehdotti jälkimmäiseen nähden, että asia palautettaisiin komitealle, jonka tulisi laatia ehdotus kaupungineläinlääkäriin ja tori- ja kauppahallivalvojan ohjesääntöihin tehtäviksi lisäyksiksi. Kolmanteen ponteen nähden puolsi lautakunta sen hyväksymistä ilman siinä olevaa ehtoa. Jos terveydenhoitojärjestyksen II luvun 7 §:n soveltaminen, jonka pykälän mukaan lihan y. m. elintarpeiden kaupan pitäminen kaupungin toreilla on kielletty, kuitenkin vielä lykättiin, olisi tähän kauppaan nähden m. m. sellainen rajoitus määrättävä, että kauppa sai lämpimänä vuodenaikana lokakuun 1 p:än asti harjoittaa klo 10:een a. p. ja sen jälkeen klo 11:een a. p. — Kaupungin yleisten töiden hallitus pysyi aikaisemmin lausumassaan mielipiteessä, että ainoat Töölön eteläosassa olevista tonteista, jotka vastasivat valtuuston vaatimuksia asemaan nähden, olivat XIII kaupunginosan korttelissa n:o 416 olevat tontit n:o 13 ja 16 ja että kauppahalli, jos se rakennettiin sinne, tehtäisiin väliaikainen tai järjestettäisiin niin, että se sijoitettaisiin suurehkoon rakennusryhmään, jonka yläkerrokset olisivat muita yleishyödyllisiä tarkoituksia varten. Samalla huomautti hallitus, että vastaanotto- ja tarkastusasema olisi rakennettava suunnitellun teurastamon yhteyteen.

Ilmoittaen erinäisten torikauppiaiden kahdessa eri esityksessä anoneen, osin että komitean kolmas ponsi evättäisiin, osin että terveydenhoitojärjestyksen yllämainitun pykälän soveltaminen lykättäisiin kesäkuun 1 p:än 1925 eli kunnes kaupunkiin oli rakennettu riittävä määrä hallimyymlöitä, huomautti rahatoimikamari omasta puolestaan, ettei se ollut havainnut olevan aihetta mihinkään muistutuksiin niitä periaatteita vastaan, jotka komitean mietinnössä oli esitetty lihakaupan ja muiden elintarpeiden kaupan järjestylyyn nähden. Näitä periaatteita toteutettaessa syntyisi kuitenkin vaikeuksia sen johdosta, ettei päätöstä ollut tehty teurastamon rakentamisesta eikä Töölön kauppahallin paikasta. Viimemainittuun nähden pysyi kamari edelleen aikaisemmin esittämässään ehdotuksessa, että puheenalainen kauppahalli, joka oli tarkoitettu lihatavarain vähittäiskauppaa varten, olisi rakennettava Töölön Isontorin varrelle. Tukkukauppa taas olisi siirrettävä teurastamon yhteyteen, jos sellainen rakennettaisiin. Ellei tätä ehdotusta kannatettu, olisi sekä tukkukauppaa että vastaanotto- ja tarkastusasemaa varten rakennettava laitos rautatien läheisyyteen. Kun kuitenkin ilmeisesti oli vain ajankysymys, milloin teurastamo, suuri tai pieni, rakennettaisiin, olisi kaupungin toistaiseksi tyydyttävä tuossa suhteessa nykyiseen puutteelliseen, väliaikaiseen järjestelyyn. Koska kaupunki ajanpitkään tuskin tulisi toimeen yhdellä ainoalla lihantarkastusasemalla ja kun sitäpaitsi kaupunkiin tuotavat elintarpeet vaativat tehokkaampaa tarkastusta ja käyttökelpoista säilytyspaikkaa, oli kamarin mielestä aihetta rautatiehallitukselta anoa, että se suunnitellessaan uutta tavara-asennaa rakennuttaisiin hallin elintarpeiden säilytystä varten ja sen yhteyteen lihantarkastusaseman. Samalla olisi mainitulta hallitukselta anottava toimenpiteitä suuremman siisteyden noudattamiseksi elintarpeita rautateilla kuljetettaessa, koska järjestely tässä suhteessa jätti paljon toivomisen varaa. Kaupungineläinlääkäriin sekä tori- ja kauppahallivalvojan johtosääntöihin nähden tulisi kamarin saada toimeksi terveydenhoitolautakuntaa kuultuaan aikanaan tehdä kaupunginvaltuustolle esitys niihin tehtävistä tarpeellisista muutoksista. Lopuksi lausui kamari, kun siihenastisia toimenpiteitä asiassa ei voinut pitää riittävinä, mielipiteenään, että lihan ja

muiden elintarpeiden kauppaa olisi saatava harjoittaa torilla entisillä ehdoilla, kunnes kaupunki rakentamalla uuden hallin oli saanut tarvittavan määrän hallipaikkoja ja lihamyymälöiden lukua oli lisätty sekä lihamyymälöitten säilytyspaikat saatu tyydyttävämpään kuntoon. Missään tapauksessa ei tuota ajankohtaa olisi siirrettävä kesäkuun 1 p:ä 1926 tuonemmaksi.

Esiteltäessä samassa yhteydessä edellämainittua komitean mietintöä ja aikaisemmin pöydälle pantua rahatoimikamarin esitystä tonttipaikan varaimisesta ehdotetulle kauppahallirakennukselle, sekä muita näissä asioissa kertyneitä asiakirjoja päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto:

1) panna pöydälle kysymyksen lihantukkukaupan sekä elintarpeitten vastaanotto- ja tarkastusaseman järjestämisestä otettavaksi uudelleen käsiteltäväksi kunnallisen teurastamon rakennuskysymyksen yhteydessä;

2) kehoittaa rahatoimikamaria ryhtymään neuvotteluihin rautatiehallituksen kanssa, jotta hallitus suunnitellessaan uutta tavara-asemaa varaisi tilaa elintarpeiden säilytyshallia ja sen yhteydessä olevaa tarkastusasemaa varten;

3) rautatiehallitukselta anoa pikaisia toimenpiteitä, että elintarpeiden kuljetus tulisi järjestetyksi terveydellisten vaatimusten mukaisesti ja teuraseläinten kuljetus ajanmukaiselle kannalle sekä että lihan ja teuraseläinten rahtimaksut muutettaisiin siten, että teuraseläinten kuljetusta edistettäisiin;

4) antaa rahatoimikamarin toimeksi terveydenhoitolautakuntaa kuultuaan tehdä ehdotuksen kaupungineläinlääkäriin sekä tori- ja kauppahallivalvojan johtosääntöjen selventämiseksi siihen suuntaan, että he voivat toimittaa yhtäjaksoista elintarvekaupan valvontaa, järjestämistä ja tarkastusta;

5) Uudenmaan läänin maaherralta anoa, että kaupungin terveydenhoitojärjestyksen II luvun 7 §:n, lihan, makkaran, lihatavarain, veren, kynityn siipikarjan tai nyljetyn riistan, voin, leivän, jauhojen ja suurimojen kauppaa koskevain säännösten soveltaminen siirrettäisiin kesäkuun 1 p:än 1926, kuitenkin siten, että mainittujen ruokatavarain kauppaa toreilla eivät olisi oikeutettuja harjoittamaan ne kauppiaat, jotka harjoittivat mainittujen tavarain kauppaa kauppahalleissa tai muissa myymälöissä taikka jotka harjoittivat muuta elinkeinoa; että toripaikkoja puheenalaisten tarveaineiden kaupan harjoittamiseen ei saisi myöntää muille kuin niille henkilöille, joilla vuonna 1923 oli ollut oikeus mainittujen tavarain torikaupan harjoittamiseen; että saman perheen jäsenille ei saisi myöntää useampaa myyntipaikkaa kuin yhden ja että torikauppiaan kuoltua hänen perillisensä eivät olisi oikeutettuja kauppaa jatkamaan; sekä että oikeutta myyntipaikkaan ei saisi siirron kautta toiselle henkilölle luovuttaa;

6) vastaista kauppahallirakennusta varten varata laaditussa piirustuksessa tarkemmin osoitetun paikan Töölön Isontorin varrelta;

7) antaa rahatoimikamarin toimeksi, niin pian kuin se katsoi kaupungin rahataloudellisen aseman sallivan mainitun rakennuksen teettämisen, valtuustolle lähettää sen luonnospirustukset ja likimääräisen kustannusarvion; sekä

8) antaa rahatoimikamarin toimeksi tehdä ehdotuksen valtuuston päätöksen 6) kohdan aiheuttamaksi kaupunginasemakaavan muutokseksi.

Sittenkun 99 lihakauppiasta oli Uudenmaanläänin maaherralta valittanut kaupunginvaltuuston edellä 5) kohdassa olevan päätöksen johdosta, päätti²⁾ valtuusto vaadituksi selitykseksi maaherralta huomauttaa, ettei se ollut

¹⁾ Valt. pöytäk. 4. 4. 18 §. — ²⁾ S:n 13. 6. 1 §.

havainnut valittajain mitenkään osoittaneen, että valtuuston päätös oli lainvastainen tai loukkasi valittajain oikeutta, minkä vuoksi valitus valtuuston mielestä olisi hyljättävä. Sittemmin ilmoitti¹⁾ maistraatti maaherran antamallaan päätöksellä hyljänneen valituksen.

Määräraha viemärijohdon pitentämiseen. Aktiebolaget Bollplan yhtiö oli anonut toimenpiteitä, että sen Eläintarhassa olevan alueen kautta kulkevaa viemärijohtoa pitennettäisiin n. 100 m:llä. Kaupungin yleisten töiden hallituksen ja rahatoimikamarin ehdotuksesta osoitti²⁾ kaupunginvaltuusto, tähän myöntyen, yleisistä käyttövaroistaan 15,000 markan määrärahan tähän tarkoitukseen.

Lisämääräraha Eläintarhan urheilukentän korjaustöitä varten. Suomen voimistelu- ja urheiluliitto oli esittänyt, että Eläintarhan urheilukenttä, missä runsaat sateet kesällä olivat aikaansaaneet vahinkoja, panetettaisiin tyydyttävään kuntoon ennen suunniteltujen Ranskan ja Suomen välisten urheilukilpailujen järjestämistä. Tämän johdosta oli rahatoimikamari kehoittanut rakennuskonttoria suorittamaan tämän korjaustyön ja etuantina kaupunginkassasta määrännyt maksettavaksi 20,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi³⁾ kamarin toimenpiteen ja osoitti mainittuun tarkoitukseen vuoden tilierotuksesta mainitun suuruisen lisämäärärahan.

Lisämääräraha Pääskylänkadun kiveämistöitä varten. Kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä osoitti⁴⁾ kaupunginvaltuusto vuoden tilierotuksesta 20,000 markan lisäyksen määrärahaan Pääskylänkadun kiveämistä varten It. Viertotien ja Suvilahdenkadun väliseltä osalta.

Vesipostin teettäminen Seurasaarentien vierelle. Kamreeri H. Hellner oli anonut, että teetettäisiin vesiposti maksutonta käyttöä varten jonkun Bråvallen ja Ulfåsan huvilain välillä olevan venelaiturin kohdalle rantaan. Vesijohtolaitoksen ja kaupungin teknillisten laitosten hallituksen puoleltua tätä anomusta päätti⁵⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin ehdotuksesta tätä nykyä evätä sen, mutta samalla kehoittaa mainittua hallitusta 1924 vuoden budjettiehdotustaan laatiessaan ottamaan tämän kysymyksen harkittavaksi.

Töölön sähköjohtoverkon muuttaminen. Kaupungin teknillisten laitosten hallitus oli esityksessään rahatoimikamarille huomauttanut ehdottaneensa 1923 vuoden menosääntöön merkittäväksi 1,500,000 markkaa Töölön sähköjohtoverkon muuttamista varten maanalaiseksi. Määräraha oli kuitenkin budjetin järjestelyssä vähennetty 1,000,000 markaksi, mikä määrä riitti vain muutamien siellä olevien johtojen rakentamiseen. Kun rakennustoiminta Töölössä oli käynyt edellytettyä vilkkaammaksi ja kaapeleiden sijoittaminen puolivalmiisiin katuihin oli halvempi, oli kuitenkin toivottavaa, että puheenalainen työ jo vuoden varrella suoritettiin hallituksen lähettämän kartan osoittamassa laajuudessa, missä tapauksessa tarvittaisiin tähän tarkoitukseen 900,000 markan lisämääräraha. Tämä lisäys voitaisiin kuitenkin sopivasti osoittaa menosääntöön merkitystä määrärahasta uusia syöttöjohtoja varten Kasarmin torin asemalta kaupungin lounaisosaan. Tämän 1,350,000 markan suuruisen määrärahan tarkoitus voitaisiin nimittäin saavuttaa myöskin siten, että sopivalle paikalle rakennettaisiin pienenlainen apuasema mainitun kaupunginosan virrantarpeen tyydyttämiseksi, ja voitaisiin tätä varten tarvittavat koneet todennäköisesti saada niin halvalla hinnalla, että tuollaisen aseman perustamiskustannusten kokonaismäärä nousisi ainoastaan 450,000 markkaan, joten määräraha riittäisi kumpaankin tarkoitukseen.

¹⁾ Valt. pöytäk. 22. 8. 1 §. — ²⁾ S:n 2. 5. 26 §. — ³⁾ S:n 17. 10. 9 §. — ⁴⁾ S:n 12. 12. 23 §. — ⁵⁾ S:n 18. 4. 17 §.

Hallituksen esityksestä ja rahatoimikamarin annettua lausunnon asiasta päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto:

että Töölön johtoverkko kesän aikana saatiin muuttaa maanalaiseksi yllämainitun kartan osoittamassa laajuudessa;

että Ruoholahden ja Lapinlahden seutujen virransaannin parantamiseksi saatiin, jos olosuhteet sallivat, perustaa sopivalle paikalle apuasema; sekä

että uusia syöttöjohtoja varten aiotusta 1,350,000 markan määrärahasta vuoden varrella saatiin käyttää enintään 900,000 markkaa Töölön johtoverkon muuttamiseen ja loput, 450,000 markkaa, ehdotetun apuaseman perustamiseen.

Määräraha uuden syöttöjohdon asettamista varten sähkölaitokseen. Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä myönsi²⁾ kaupunginvaltuusto uuden syöttöjohtoparin asettamista varten Kasarmintorin asemalta kaupungin keskukseen 200,000 markan määrärahan, joka oli suoritettava etuutina kaupunginkassasta ja merkittävä 1924 vuoden menosääntöön.

Määräraha uuden sähköpääjohdon laittamista varten Marian sairaalaan. Marian sairaalan sähköpääjohdon liikakuormituksen johdosta oli sairaalain ylihallitus kaupunginvaltuustolta anonut, että uusi, tarpeeksi vahva, sähköpääjohto laitettaisiin sairaalaan. Kaupungin yleisten töiden hallituksen ja rahatoimikamarin annettua lausuntonsa asiasta myönsi³⁾ valtuusto, myöntyen ensin mainitun hallituksen anomukseen, käyttövaroistaan yleisiä töitä varten 10,000 markan määrärahan tähän tarkoitukseen.

Uusia puhelinjohdota Marian- ja Kivelän sairaalaan. Sairaalain ylihallitus oli vuonna 1922 esittänyt rahatoimikamarille, että Marian sairaalaan hankittaisiin 11 ja Kivelän sairaalaan 8 uutta puhelinta sekä että tätä tarkoitusta varten merkittäisiin määräraha 1923 vuoden budjettiin, mutta oli kamari sattuneesta syystä ollut ottamatta asiaa käsiteltäväksi budjetinjärjestelyn yhteydessä. Myöhemmin puolsi kamari myöntymistä ylihallituksen esitykseen ja ehdotti, että kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan sairaanhoitoa varten osoittaisi 58,900 markan määrän tähän tarkoitukseen. Valtuusto epäsi⁴⁾ kuitenkin rahatoimikamarin esityksen asiassa ja palautti sen kamariin, jonka tuli valmistella puhelinkeskusten perustamista mainittuihin sairaaloihin koskevan kysymyksen teknillistä puolta. Sittenkun kamarin teknillinen sihteeri, sairaalatarkastaja ja Helsingin puhelinyhdistyksen edustaja olivat toimittaneet puheenalaisten sairaalain puhelinlaitteiden katselmuksen ja laatineet ehdotuksen sinne hankittaviksi uusiksi laitteiksi, esitti kamari, että Marian sairaalaan perustettaisiin oma puhelinkeskus, mutta Kivelän sairaalaan hankittaisiin 5 uutta osuuspuhelinta suoranaisilla johdoilla, minkä ohessa siellä oleva vuokrapuhelin vaihdettaisiin osuuspuhelimeen, sekä että näitä laitteita varten kaupunginvaltuuston käyttövaroista sairaanhoitoa varten osoitettaisiin 49,550 ja 20,900 eli kaikkiaan 70,450 markkaa sekä näiden puhelinlaitteiden hoitoa ja kunnossapitoa varten seuraavan vuoden budjettiin merkittäisiin 19,230 ja 5,400 eli kaikkiaan 24,630 markan määräraha. Valtuusto hyväksyi⁵⁾ kamarin ehdotuksen siten muutettuna, että Kivelän sairaalaan hankittaisiin 8 puhelinta 5 sijasta, sekä mainituista käyttövaroista myönnettävä määräraha sen johdosta korotettaisiin kaikkiaan 81,400 markaksi ja 1924 vuoden budjettiin merkittävä määräraha kaikkiaan 26,070 markaksi.

¹⁾ Valt. pöytäk. 30. 5. 5 §. — ²⁾ S:n 16. 5. 15 §. — ³⁾ S:n 18. 4. 9 §. — ⁴⁾ S:n 21. 2. 8 §. — ⁵⁾ S:n 31. 10. 9 §.